

Governança global, estat nació i transformació de l'ordre mundial

Laura Albareda

PID_00197450

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Índex

Introducció	5
Objectius	6
1. La transformació del poder i l'autoritat de l'estat nació	7
1.1. La societat d'estats sobirans: la territorialitat	7
1.2. La transformació del principi de sobirania de l'estat nació	9
2. L'anàlisi del nou ordre mundial	11
2.1. Estat desagregat i governança per xarxes	11
2.2. Aproximacions a un nou ordre mundial	14
3. Aproximacions teòriques a la governança global	17
3.1. La teoria crítica: l'àmbit públic i l'àmbit privat en la política mundial	17
3.2. La teoria crítica: l'ordre hegemònic neoliberal	19
3.3. El liberalisme incardinat transnacional	21
3.4. L'empresa en la governança global, autoritat i multilateralisme de mercat	24
4. Una nova ontologia de la governança global	26
5. La complexa arquitectura de la governança global	28
5.1. Governança global: actors, regulació i formes organitzatives	31
Resum	34

Introducció

En les últimes dècades, la política mundial ha adquirit noves dimensions que han transformat les estructures de governança en els marcs econòmic, polític, social, mediambiental i cultural. Així, s'ha transformat l'ordre polític mundial, de manera que s'ha transformat el paper que durant la major part del segle XX havia tingut l'estat nació. Aquest mòdul centra l'atenció en les transformacions del paper dels estats nació i els marcs d'anàlisi que ens permeten entendre aquests canvis.

En aquest sentit, analitzarem la transformació de l'estat nació en el nou ordre mundial. La governança global implica l'anàlisi d'on és el poder i la presa de decisions; es tracta d'analitzar el que Rosenau (2000, pàg. 188) defineix com la **identificació dels processos de governança** on aquests es manifesten i de les autoritats que exerceixen control i poder, i també la transformació de l'ordre mundial.

En la primera part d'aquest mòdul, analitzarem la transformació del poder i l'autoritat de l'estat nació. En la segona part, centrarem l'atenció en el debat teòric sobre governança global i diferents models teoriconormatius. En la tercera part, estudiarem les diferents aproximacions teòriques que ens permeten entendre aquesta transformació, i presentarem una nova ontologia de la governança global.

Referència bibliogràfica

J. N. Rosenau (2000a). "Change, complexity, and governance in globalizing space". A: J. Pierre (ed.). *Debating governance: Authority, steering, and democracy* (pàg. 167-200). Oxford: Oxford University Press.

Objectius

Amb la lectura d'aquest mòdul heu de ser capaços del següent:

- 1.** Entendre com han transformat l'ordre mundial les noves formes de governança global.
- 2.** Analitzar les transformacions de l'estat nació i l'emergència de l'"estat desagregat".
- 3.** Entendre les diferents aportacions teòriques sobre l'ordre mundial i aprofundir en aquestes aportacions.
- 4.** Conèixer dues aportacions diferents a l'anàlisi del nou ordre mundial: la teoria crítica i el liberalisme incardinat transnacional.

1. La transformació del poder i l'autoritat de l'estat nació

Les transformacions experimentades per l'estat nació en la política mundial com a conseqüència de la globalització constitueixen un dels eixos transversals que defineixen l'evolució del sistema polític internacional en els últims anys. En aquest sentit, els estats nació continuen essent els principals actors en la política mundial, però el seu poder i la seva autoritat s'han redefinit segons les transformacions econòmiques i l'emergència de l'autoritat i el poder dels actors no estatals. L'objectiu d'aquest apartat és analitzar aquestes transformacions de l'estat nació: en primer lloc, quant a la **territorialitat**, i en segon lloc, entorn del concepte de **sobirania**.

En el context de la globalització, l'estat ha vist transformats a fons dos dels seus elements constitutius: el territori i la sobirania (Held i altres, 1999). En primer lloc, s'ha produït una reconfiguració de la territorialitat estatal com a conseqüència de la importància que han adquirit els diferents i múltiples fenòmens transnacionals generats per la globalització; en segon lloc, l'estat ha vist minvada la capacitat de controlar els fluxos econòmics en el procés d'adaptació a les noves condicions de la globalització econòmica, de manera que també ha vist reduïda la competència per a influir sobre les condicions de vida dels ciutadans.

1.1. La societat d'estats sobirans: la territorialitat

La visió hegemònica en l'àmbit de les relacions internacionals durant tot el segle XX ha estat l'estudi de la política mundial a partir de l'anàlisi d'una societat d'estats sobirans, de ple dret. Aquest sistema estava en els **principis de territorialitat i sobirania** dels estats nació que s'han vist transformats de manera considerable en les últimes dècades com a conseqüència dels processos de globalització i transnacionalització econòmica.

L'estat nació és una forma d'organització política que té l'origen en la creació de la societat d'estats moderns, el 1648, en el context de la pau de Westfàlia.

La idea de la societat d'estats iguals es basa en la doctrina formulada per Bodin a *De republica* (1576), segons la qual aquesta societat conjuga dos elements constitutius dels estats nació: la **territorialitat** i l'**autoritat legítima sobirana**.

Referència bibliogràfica

D. Held; A. McGrew; D. Goldblatt; J. Perraton (1999). *Global transformations*. Stanford: Stanford University Press.

Referència bibliogràfica

J. Bodin (1576). *Les six Livres de la Republique*.

Aquests principis són en la base ideològica de la construcció de la societat internacional durant el segle XIX i, sobretot, al principi del segle XX. En aquest sentit, l'estructura de la societat internacional en el període d'entreguerres, consolidada després de la Segona Guerra Mundial, és una estructura d'**estats sobirans** que mantenen el poder i la sobirania interna i externa. Els artífexs del sistema de les Nacions Unides la van concebre com un sistema en què els estats només actuaven en termes d'igualtat. De fet, una de les característiques més importants de l'estat contemporani present en la Carta de les Nacions Unides (1945) és la igualtat sobirana davant els altres estats, amb igualtat de drets i deures en la comunitat internacional.

La **territorialitat estatal** es va establir, alhora, com un espai polític i econòmic. L'estat nació va sorgir a Europa al segle XVII al mateix temps que es desenvolupava una economia de mercat capitalista basada en els principis del liberalisme econòmic. Aquest sistema econòmic no podia funcionar sense un marc polític que proporcionés ordre i garantís el compliment de les lleis necessàries per a l'evolució dels mercats en el territori nacional. Els incipients mercats eren protegits pels seus estats per a defensar els interessos de la classe burgesa i el desenvolupament del sistema econòmic capitalista. El sentiment nacional d'identitat política va proporcionar cohesió social i territorial al marc econòmic. Quan al segle XIX va tenir lloc l'expansió del liberalisme en la societat internacional, l'estat nació va mantenir l'estatus i el poder mitjançant la creació d'una economia internacional de mercat en la qual les fronteres estatals coincidien amb les fronteres dels mercats nacionals.

Aquesta situació, però, va canviar a la fi del segle XX: la globalització econòmica va comportar la creació de mercats transnacionals que van traspasar les fronteres territorials dels estats. Amb això es trencava la correlació territorial entre estat nacional i mercat nacional.

Avui dia, a causa de la globalització, les xarxes transnacionals de producció i comercialització de béns i serveis, i també la integració dels mercats financers globals, han afectat força les economies nacionals, que han deixat de ser tancades per a esdevenir sistemes interdependents i transnacionalitzats que superen el territori de l'estat nació.

Aquesta transformació explica la situació actual de dèficit i complexitat dels sistemes de governació nacional i, fins i tot, internacional. Els mercats transnacionals han comportat la reestructuració del poder dels estats nació en l'esfera transnacional i en la seva relació amb els actors privats, sobretot amb les empreses, que han emergit com a actors que participen en la governació d'espais econòmics que han superat la territorialitat de l'estat nació.

L'augment del poder de les empreses en els mercats globals, amb diferents nivells d'interacció, ha reconstituït els espais de poder polític en la política mundial, que ja no es corresponen amb la territorialitat de l'estat nació. L'estructura política mundial ha superat les fronteres estatals, i ara ha de regular activitats transnacionals. Per tant, s'ha definit una **nova geografia del poder** (Sassen, 2001), en la qual l'autoritat s'ha desplaçat a altres autoritats no territorials, més enllà de l'estat nació (Rosenau, 1995).

1.2. La transformació del principi de sobirania de l'estat nació

El segon element constitutiu de l'estat nació en el sistema d'estats moderns és l'autoritat legítima basada en la **sobirania**.

La doctrina de la sobirania es va originar com una doctrina jurídica i, després, va esdevenir un credo polític. La sobirania nacional és un concepte sorgit de la teoria política liberal, que es va generar a la fi del segle XVII al Regne Unit i al principi del segle XVIII a França entorn de la Il·lustració. Destaca, en aquest sentit, l'obra d'autors com Locke i Montesquieu. El concepte relaciona la sobirania amb la nació com una entitat única que pren forma de manera abstracta, vinculada normalment a un espai físic que és el territori nacional. A aquesta entitat hi pertanyen tant els ciutadans presents com els passats i futurs, i es defineix com a superior als individus que la componen. El concepte de *ciutadania* està associat al principi de sobirania nacional, ja que els ciutadans es consideren subjectes de dret, en igualtat de drets amb els altres membres de la nació.

En el sistema feudal o monàrquic absolutista, els ciutadans eren objectes passius que pertanyien a una entitat política que els era imposada. En la teoria clàssica, la sobirania nacional es tradueix en un règim representatiu, perquè la nació no es pot governar a si mateixa directament; en canvi, té una representació indirecta. En el dret internacional, la sobirania estatal apareix com un principi constitucional que legitima l'estat per a exercir les funcions polítiques en els seus límits territorials, en un pla d'interdependència i igualtat respecte als altres estats. Es nega així la possibilitat de considerar qualsevol altra autoritat política superior. L'estat nació és sobirà del seu territori i en aquest territori exerceix el poder polític. Segons Bull (1977, pàg. 8), la **sobirania interna** comporta la supremacia sobre qualsevol altra autoritat existent en la població o en el territori, i la **sobirania externa** es tradueix en el fet que no hi ha cap autoritat que pugui dir a l'estat com ha d'actuar, fet que deriva en el principi de no-intervenció o no-ingerència interna¹.

Referències bibliogràfiques

J. N. Rosenau (1995). "Governance in the twenty-first century". *Global Governance* (núm. 1, pàg. 13-43).

S. Sassen (2001). *¿Perdiendo el control? La soberanía en la era de la globalización*. Barcelona: Edicions Bellaterra.

⁽¹⁾ Article 2.7 de la Carta de Nacions Unides.

Referència bibliogràfica

H. Bull (1977). *The anarchical society. A study of order in world politics*. Londres: MacMillan.

L'estat nació, en tant que institució central en la societat internacional, ha vist com s'han redefinit el seu poder i la seva capacitat política. L'estat ha perdut poder sobre el context transnacional en una economia política transnacional que supera el territori sobirà dels estats nació.

Les condicions generades per la globalització econòmica han alterat les funcions de les autoritats públiques, en particular les funcions que exercia l'estat com a institució central i sobirana de la societat internacional. Les noves relacions econòmiques globals han afavorit l'emergència d'actors privats que, gràcies al seu poder i a la seva autoritat, rivalitzen amb l'estat en el control de les activitats polítiques, econòmiques i socials que es duen a terme en el context transnacional.

Aquest fet és evident quan s'analitza el poder que han adquirit les empreses transnacionals en els mercats globals i la incidència que ha tingut això en les capacitats i funcions tradicionals de l'estat nació sobre el control de l'economia i la política econòmica i social. També és evident, però, quan s'analitza el paper de les agències estatals i les xarxes governamentals en les diferents esferes de governança global, com la governança global mediambiental, la gestió de l'aigua, la biodiversitat, la responsabilitat social de l'empresa, el canvi climàtic, la governança d'Internet i la ciberseguretat.

2. L'anàlisi del nou ordre mundial

En els últims anys han emergit diferents propostes d'anàlisi teòrica que volen analitzar la transformació de l'ordre mundial centrant l'atenció en la transformació dels estats nació i les xarxes intergovernamentals. Tot seguit recollim les aportacions que ha fet la teoria liberal del dret internacional.

2.1. Estat desagregat i governança per xarxes

Tenint en compte aquestes transformacions dels elements constitutius de l'estat nació en la societat d'estats moderns, tot seguit aprofundirem en el coneixement de la manera com s'ha transformat el poder de l'estat nació en la política mundial paral·lelament a l'emergència d'un nou ordre mundial fruit de la globalització econòmica.

Aquest procés l'ha estudiat sobretot Slaughter (2004), en l'obra *A new world order*, en què analitza la reestructuració del paper dels estats nació en la governació mundial al principi del segle XXI. En primer lloc, cal apuntar que la globalització no ha tret protagonisme als governs, que continuen essent els actors més importants en la política mundial i continuen exercint el seu poder i la seva influència en molts espais transnacionals. No obstant això, sí que ha donat lloc a una reestructuració del seu poder, influència i autoritat.

El sistema internacional ja no és un sistema d'estats, descrits pel realisme com a entitats unitàries –com a boles de billar o capses separades.

Avui dia, el **sistema internacional** es pot descriure com “un món de governs desagregats amb diferents institucions que adopten funcions governamentals bàsiques –legislació, adjudicació i implementació– en interacció amb les contraparts internes i supranacionals”.

El concepte d'**estat desagregat** respecte al d'estat unitari és la base del nou ordre mundial que s'està construint, en el qual els governs deixen de ser actors unitaris per a actuar com a institucions desagregades en múltiples nivells, àrees de decisió i implementació política i xarxes (Slaughter, 2004). En aquest nou context mundial policèntric i desagregat, la sobirania té a veure amb la capacitat dels estats de participar en règims cooperatius en interès col·lectiu de tots els estats, més enllà de la capacitat formal de les institucions estatals d'interactuar amb les seves contraparts (Held i McGrew, 2002a).

Referència bibliogràfica

D. Held; A. McGrew (2002a). “Introduction”. *Governing globalization* (pàg. 1-24). Cambridge, Anglaterra: Polity Press.

A. M. Slaughter Burley (2004). *New World Order*. Princeton, Nova Jersey: Princeton University Press.

La nova sobirania s'estableix mitjançant l'estatus, la capacitat de ser "membre de", les connexions amb la resta del món i l'habilitat política de ser un actor influent.

D'aquesta manera, el sistema de govern multilateral en què estan imbricats els governs ha esdevingut un sistema d'ens governamentals desagregats vinculats per mitjà d'una xarxa multidimensional de departaments i d'agències governamentals, de ministeris o de grups d'experts (Slaughter, 2004). Aquestes xarxes estatals estan formades per agències estatals horitzontals i verticals en les quals es comparteix i s'integra informació, i que tenen l'objectiu d'elaborar polítiques de coordinació, afavorir la cooperació política i tècnica i la formació, i facilitar el govern entre institucions governamentals. A més, poden ser de caràcter bilateral, multilateral, regional i global. Les **xarxes horitzontals** s'estableixen entre institucions governamentals oficials en cadascun dels seus temes i ministeris o departaments. Les **xarxes verticals**, en canvi, són desagregades i informals, però tot i això són les més importants en aquests moments.

En un primer nivell, doncs, els governs mantenen les funcions de governança global per mitjà dels seus organismes i de les seves agències oficials. Ara bé, en un segon nivell, deleguen cada vegada més l'autoritat en organitzacions supranacionals o infranacionals formades per representants d'agències governamentals en les quals participen de manera desagregada mitjançant departaments o agències. Es tracta de l'emergència de **xarxes transgovernamentals** (Slaughter, 2004). Aquesta transformació es pot explicar, en concret, com la transformació de la política exterior dels estats en la política mundial contemporània. Fa unes dècades, en un sistema estatocèntric, la política exterior la solia exercir un únic departament, el Ministeri d'Afers Estrangers. Avui ja no és així. En el context de governança global, els governs exerceixen la política exterior mitjançant múltiples agències, departaments i xarxes entre governs nacionals, regionals i locals. Els estats es relacionen els uns amb els altres no solament pels ministeris d'afers estrangers i la diplomàcia, sinó també per molts altres canals, departaments i agències, nacionals i locals, amb eines de regulació, judicials i legislatives.

Aquest context també ha transformat el funcionament de les organitzacions intergovernamentals i supranacionals, com l'Organització Mundial del Comerç (OMC), l'Organització d'Estats Americans (OEA), l'Organització per a la Seguretat i la Cooperació d'Europa (OSCE) i, sobretot, la Unió Europea (UE).

Avui les organitzacions intergovernamentals són **xarxes polítiques intergovernamentals** formades per grups de treball i grups d'experts, reunions ministerials en què es prenen decisions en paral·lel.

Aquestes agències no solen pertànyer al Ministeri d'Afers Estrangers, sinó als ministeris als quals competeix el problema (d'economia, de medi ambient, d'agricultura, etc.). També es pot tractar de representants parlamentaris agrupats en grups de treball dins del G-7 o el G-20. Es tracta de relacions de treball establertes entre representants d'agències governamentals en alts nivells polítics –poden ser fins i tot de rang ministerial– que s'encarreguen de regular a escala internacional els principals reptes de la governança global: els mercats financers, la política de competitivitat, la política comercial, la política agrícola o el medi ambient. Les relacions també es poden establir entre alts càrrecs de sistemes jurídics o parlamentaris entre governs. En el context de la governança global actual, aquestes xarxes són molt més efectives que el Ministeri d'Afers Estrangers. En molts casos, aquestes xarxes adopten el rol de reguladors, legisladors i jutges. La Unió Europea ha esdevingut un model d'aquest nou marc de **governança multinivell** integrada per xarxes de governació formades per grups de treball, d'experts, o grups ministerials en què es prenen les decisions polítiques transgovernamentals.

En el món globalitzat, doncs, els governs han deixat d'exercir poder coercitiu (*hard power*) en algunes àrees i en lloc d'això fan servir noves formes de poder suau (*soft power*) (Slaughter, 2004), un poder basat en la persuasió i l'ús intel·ligent i estratègic de la informació (Nye, 2004). Aquestes noves formes de governança global exercides pels governs s'estableixen mitjançant xarxes transgovernamentals, que es poden anomenar *xarxes de política pública global* (Reinicke, 1999). La globalització, en definitiva, ha comportat una paradoxa en la política mundial. En primer lloc, ha generat un sistema policèntric format per estats desagregats i actors no estatals, com les empreses i les organitzacions de la societat civil global. En segon lloc, ha comportat la necessitat de disposar d'un govern eficaç a escala mundial, transnacional i regional per a poder fer front als reptes que es plantegen davant la comunitat internacional. Aquest sistema policèntric, però, no permet pensar en un poder centralitzat i coercitiu. Davant aquesta paradoxa sobre el govern mundial, en la dècada de 1990 va aparèixer un concepte no tan coercitiu, la governança de xarxes, segons el qual actors públics i privats aporten les seves habilitats amb la mirada fixada en un interès públic global (Slaughter, 2004, pàg. 9).

Les **xarxes polítiques globals** estan emergint com a reinvençió de la governança, en la qual participen actors públics, privats i civils que adopten funcions reguladores. Cadascun d'aquests actors aporta els seus coneixements, la seva experiència i la seva informació. D'acord amb això, poden intervenir en la negociació i el disseny de noves regulacions, tant en afers interns com internacionals. També poden intervenir en l'execució i la implementació d'aquests afers (Reinicke, 1999).

Referències bibliogràfiques

J. S. Nye (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. Nova York: Public Affairs.

W. H. Reinicke (1999). "The other World Wide Web: global public policy networks". *Foreign Policy* (núm. 117, pàg. 44-57).

El problema principal que planteja aquest nou ordre mundial és com es pot assegurar que aquests actors privats adoptin un compromís públic (Slaughter, 2004, pàg. 9). Aquesta reflexió és un element fonamental de la recerca: la legitimitat, la rendició de comptes i el control i el monitoratge dels instruments de governança global en què les autoritats privades tenen un paper rellevant com a codecisores i coreguladores. Per a donar resposta a aquesta qüestió s'han d'incorporar en la regulació transnacional les xarxes de governança transgovernamentals, i també mecanismes de control, rendició de comptes i monitoratge de les noves solucions dels problemes globals (Slaughter, 2004, pàg. 11).

2.2. Aproximacions a un nou ordre mundial

Slaughter (2004), en l'obra *New world order*, analitza tres possibles models de governança global, que es deriven de diferents corrents teoriconormatius que hi ha en la teoria de les relacions internacionals:

1) Internacionalisme liberal. Es basa en l'ideari de liberalisme polític promogut des dels Estats Units. La seva visió de la governança es basa en els valors del liberalisme polític: fan referència al progrés i al desenvolupament en favor de la dignitat humana, la democràcia i els drets humans, en contra de la pena de mort, preocupat pels excessos del capitalisme i del multilateralisme. La seva visió de l'ordre del món és inclusiva, tolerant, respectuosa i descentralitzada. Es basa en una visió liberal de les xarxes tecnocràtiques, amb més transparència, igualtat deliberativa i diferència legítima. No obstant això, defensa l'ordre econòmic neoliberal i els mercats globals i posa èmfasi a permetre que els països en desenvolupament es beneficiïn dels guanys de l'economia mundial. En definitiva, busca la **constitució global transgovernamental** i la clau de la redistribució global.

Slaughter (2004) ho defineix com:

"[un] sistema de governança que institucionalitza la cooperació i limita el conflicte entre les nacions i la seva gent per aconseguir la pau i la prosperitat, millorar el servei a la terra i aconseguir els estàndards mínims de dignitat humana. Aquest nou ordre mundial està basat en una xarxa tridimensional de les relacions entre les institucions públiques desagregades, tal com les anomena."

2) Neomedievalisme. Els primers esments al neomedievalisme en la teoria de les relacions internacionals es troben a Bull (1977), en l'obra *The anarchical society. A study of order in world politics*, en la qual ofereix una teoria política sobre la manera d'analitzar les relacions internacionals modernes. Bull compara la situació actual amb el context europeu medieval. D'aquesta manera, l'ordre polític mundial s'assembla a l'ordre universal de la cristiandat occidental i representa una transformació del sistema d'estats moderns creats en la pau de Westfàlia, encara que no es basa en un **govern universal**. En el neomedievalisme no hi ha cap estat que sigui sobirà en el sentit d'estat superior sobre un territori concret. Avui els estats sobirans comparteixen l'escenari de política mundial amb altres actors, de la mateixa manera que a l'edat mitjana l'estat compartia l'espai amb altres institucions. Considera que els estats sobi-

Referència bibliogràfica

A.-M. Slaughter (2004). *A new global order*. Princeton, Nova Jersey: Princeton University Press.

Lectura recomanada

H. Bull (1977). *The anarchical society. A study of order in world politics*. Basingstoke: MacMillan.

rans moderns en el marc global podrien desaparèixer i ser reemplaçats per una institució moderna i secular semblant a l'organització política universal que hi va haver en la cristiandat occidental a l'edat mitjana.

Bull (1997) distingeix dues dimensions analíticament diferenciades però mútuament complementàries: sobirania interna i sobirania externa. D'acord amb Bull, avui dia els estats s'han d'analitzar com a comunitats polítiques independents en les seves diverses variants històriques, ja que tenen un govern i exerceixen sobirania sobre una porció particular de territori i un segment particular de població. Així, doncs, la **sobirania interna** implica la primacia de l'autoritat estatal sobre altres de provincials, de municipals, situades dins de la porció de territori i població que constitueix la jurisdicció governada pel poder central. D'altra banda, Bull defineix la **sobirania externa** d'un estat no com a primacia respecte a altres estats, sinó com l'atribut que li atorga la independència respecte a altres autoritats externes. Per a Bull, el concepte de *sobirania* és diferent del concepte d'*estat modern* i presenta trets propis de la sobirania interna i externa. Segons ell, el concepte de **sobirania**, com el d'*autonomia*, no té un caràcter absolut. Ben al contrari, admet diversos graus de més a menys sobirania interna i externa. En l'extrem d'aquesta gradació, cal esmentar exemples ben traumàtics de l'agenda internacional com el que Bull anomena dels **quasiestats** que hi ha en el continent africà o a l'Amèrica Llatina (posa l'exemple de Colòmbia). Els diferencia dels estats més poderosos. Bull assenyala que la presència d'actors transnacionals no és un fenomen de fa poc. Al contrari, al llarg de tot el procés de naixement i consolidació dels estats nacionals, les autoritats centrals van haver de conviure i competir amb els espais de sobirania amb diferents actors situats per sobre supranacionals o transnacionals –i per sota, subnacionals. Un exemple clar és el món europeu medieval. El neomedievalisme és un dels trets constitutius de l'ordre mundial de la postguerra freda, i assenyala així com a tendència del segle XXI la tornada als trets propis de l'edat mitjana europea occidental, entre els quals hi ha **l'absència d'un poder centralitzat**.

D'aquesta manera, el neomedievalisme exposa que els estats moderns comparteixen l'autoritat amb altres autoritats regionals i mundials, i amb actors subestats o autoritats subnacionals. Això defineix un ordre neomedieval d'ordre polític mundial, en què el concepte de *sobirania* no es pot aplicar. El que caracteritza el neomedievalisme és la fragmentació, l'encavalcament de les autoritats que exerceixen funcions de governança en l'ordre mundial. Respecte a aquesta forma d'organització política universal, Bull diu que representa un camí superior a l'ordre del món inclòs en el sistema dels estats nació que promet evitar els perills clàssics del sistema d'estats sobirans per una estructura d'autoritats encavalcades que encreuen lleialtats que uneixen tothom en una societat universal, mentre eviten la concentració de poder al mateix temps inherent a un govern mundial.

Kobrin (1998) recupera el neomedievalisme apuntant la idea que el món “torna al futur”. Fa referència a la involució vers el futur definint l'ordre mundial com l'aglomeració dels interessos col·lectius, que es visualitza en una geografia basada en l'ordre de Westfàlia recurrent al període medieval com va descriure Ruggie (1993).

3) Transgovernamentalisme. Segons Slaughter (2004), fa referència a l'emergència d'un gran nombre d'agències estatals dels poders executiu, legislatiu i judicial de diferents països que actuen en el marc polític transnacional. Proposa que el resultat d'aquesta combinació és una xarxa transgovernamental flexible i eficient que permet capitalitzar més bé els beneficis de la transnacionalització no governamental. Slaughter (1999) exposa que el sector privat no pot substituir del tot les funcions normatives i reguladores del sector públic. A més, una fragmentació exagerada de l'interès públic podria incidir en conflictes socials i no tanta capacitat dels governs i actors públics per a resoldre aquests conflictes. La seva tesi no és que l'estat està desapareixent sinó que s'està desagregant en **xarxes governamentals funcionals separades**.

Per a Slaughter (1999), la pau democràtica i la convivència entre els estats liberals es caracteritza per tres elements:

- certeses mútues que els conflictes interestatals no seran resolts per mitjans bèl·lics i militars;
- governs escollits democràticament, que assegurin la divisió de poders i les garanties constitucionals i els drets civils i polítics i economies de mercats basades en els drets de propietat privada; i
- una xarxa densa de relacions econòmiques i socials transnacionals.

Slaughter (2004) visualitza un ordre transgovernamental emergent que es concentra entre les xarxes estatals. Presenta el transgovernamentalisme com un projecte per a l'arquitectura global del segle XXI que ofereix una resposta als principals reptes plantejats per la globalització en els estats nació. Per a Slaughter, l'ordre transgovernamental està concentrat entre els estats occidentals industrialitzats, a causa de la constitució de l'estat modern, la separació de poders, la unificació de la política exterior i la interdependència macroeconòmica que acompanya les democràcies madures, amb societats civils plurals, democràtiques i tolerants.

Referències bibliogràfiques

S. J. Kobrin (1998). “Back to the future: neomedievalism and the postmodern digital world economy”. *Journal of International Affairs* (vol. 51, núm. 2, pàg. 361-386).

J. G. Ruggie (1993). “Territoriality and beyond: problematizing modernity in international relations”. *International Organization* (vol. 47, núm. 1, pàg. 139-174).

Referència bibliogràfica

A.-M. Slaughter (1999). “The real new world order”. *Foreign Affairs* (vol. 76, núm. 5.).

3. Aproximacions teòriques a la governança global

En aquest apartat presentem les diferents aportacions teòriques que expliquen les transformacions d'aquest nou ordre mundial i que expliquen les noves relacions entre els estats i els actors privats. Recollim la teoria crítica i el liberalisme incardinat transnacional.

3.1. La teoria crítica: l'àmbit públic i l'àmbit privat en la política mundial

La teoria crítica va emergir en l'estudi de les relacions internacionals en la dècada de 1970, en el marc de l'anomenat *tercer debat*, que s'apartava de l'anàlisi duta a terme pels realistes i la visió de la política internacional basada en l'estudi del conflicte bèl·lic i la guerra freda. Ho va fer amb l'objectiu d'aportar a la disciplina una visió emancipadora davant la *problem-solving theory* impulsada pel realisme. En aquest context de revisió de les propostes realistes i liberals, va sorgir la consciència que calia integrar en la teoria de les relacions internacionals l'anàlisi de les qüestions epistemològiques i ontològiques. Les **qüestions epistemològiques** es relacionaven amb la justificació i la verificació de les teories del coneixement per a abordar els nous problemes emergents en la política mundial, per a avançar en les metodologies d'anàlisi aplicades i la forma i els objectius de la recerca. Aquests elements, al costat de les **qüestions ontològiques**, que introdueixen la reflexió sobre la naturalesa dels actors socials, els factors i les estructures històriques en la teoria de les relacions internacionals, van comportar una ampliació de la perspectiva teòrica de la disciplina (Burchill i altres, 2005, pàg. 140).

Aquest debat epistemològic i ontològic va afavorir l'aparició de noves propostes teòriques que van ampliar les perspectives d'anàlisi i van permetre la incorporació d'elements sociològics, econòmics i culturals en l'estudi de les relacions internacionals (García, 2000).

Tot això responia a la incapacitat de les teories realistes nord-americanes d'explicar les transformacions de la societat internacional en la dècada de 1970. Entre aquestes propostes destaca l'obra d'autors com Cox, Gill i Strange, que van aplicar la teoria crítica a l'anàlisi de les relacions internacionals, cosa que va afavorir el desenvolupament de nous debats que van permetre la integració de l'estudi de nous temes i nous actors, sobretot dels actors privats i civils com a actors polítics.

Referència bibliogràfica

S. Burchill; A. Linklater; R. Devetak; J. Donnelly; M. Paterson; Ch. Reus-Smit; J. True (2005). *Theories of international relations* (3a. ed.). Londres: Palgrave MacMillan.

Referència bibliogràfica

L'economia política internacional té l'origen en l'economia política clàssica. Es recull en el treball següent:

C. García (2000). "La contribución de la economía política internacional a la reflexión teórica de las relaciones internacionales". *Revista Española de Derecho Internacional* (vol. LI-1999, núm. 2, pàg. 427-468, 441-445).

Les recerques de Strange i Cox tenien un mínim denominador comú: se centraven en l'anàlisi dels diferents actors en la política mundial i, per tant, analitzaven les forces socials que estructuraven les dinàmiques actuals en el nou ordre mundial hegemònic sorgit dels processos de globalització. Tots dos autors tenen en compte l'autoritat dels actors no estatals, sobretot de les empreses transnacionals. Es tractava de propostes d'anàlisi que coincidien en la visió multidisciplinària de les transformacions polítiques provocades pels processos de transnacionalització econòmica, social, política i cultural de la societat internacional. El fet més significatiu d'aquests autors és que el seu punt de vista comportava el final de la separació entre les esferes pública i privada en l'estudi de la política mundial. En efecte, tant Strange com Cox van defensar que les transformacions de la societat internacional en les últimes dècades no es podien explicar sense tenir en compte el paper que representen els actors privats en la política mundial.

La separació entre els àmbits públic i privat en l'anàlisi de la política mundial té l'origen al segle XVII, arran de la consolidació del capitalisme de mercat i el desenvolupament de l'estat liberal. En aquell moment es va assumir que els temes públics depenien de la política que duïen a terme les institucions estatals i governamentals, i que els temes privats corresponien a les relacions econòmiques que establien les institucions mercantils. Es va considerar que entre tots dos àmbits no hi havia relació. Als segles XVIII i XIX, la dissociació entre la política i l'economia va comportar el distanciament entre l'esfera pública i l'esfera privada, és a dir, mentre que les relacions polítiques formaven part del domini públic, les relacions econòmiques quedaven relegades al privat. La distinció liberal entre l'àmbit públic i l'àmbit privat va tenir una segona conseqüència en la ciència política, que va ser l'assignació dels conceptes d'*autoritat* i de *governança* exclusivament a l'esfera pública. S'entenia, doncs, que les funcions vinculades al govern només les exercien les institucions polítiques o governamentals. Tot això es va reflectir en el desenvolupament històric posterior de la concepció de la governança en el marc del dret i de la ciència política i, sobretot, en el dret internacional i les relacions internacionals.

Avui dia, la globalització i, sobretot, la transnacionalització de les relacions econòmiques han posat de manifest la importància de l'estudi del paper dels diferents actors privats com a autoritats polítiques amb poder per a mobilitzar recursos i influir en el sistema polític mundial.

El concepte d'**autoritat privada** en la disciplina de les relacions internacionals es va elaborar a partir de l'obra de Strange (1988, 1996) i Stopford i Strange (1991). No obstant això, no va ser fins a l'obra de Cutler, Haufler i Porter (1999) que el concepte es va definir amb claredat i es va aplicar a l'estudi de l'autoritat de les empreses en la política mundial. Aquest concepte permet entendre l'emergència de l'autoritat política de les empreses en els espais de governança global, més enllà de les fronteres nacionals, on exerceixen el seu po-

der i la seva autoritat com un actor polític més, al costat dels governs, de les agències internacionals governamentals i de les organitzacions de la societat civil global.

Referències bibliogràfiques

A. C. Cutler; V. Haufler; T. Porter (eds.) (1999). *Private authority and international affairs*. Nova York: New York State University Press.

J. Stopford; S. Strange (1991). *Rival status, rival firms. Competition for world market shares*. Cambridge, Anglaterra: Cambridge University Press.

S. Strange (1988). *States and markets: An introduction to international political economy*. Londres: Printer.

S. Strange (1996). *The retreat of the state*. Cambridge, Anglaterra: Cambridge University Press.

En el context de l'economia global contemporània ja no té sentit mantenir aquesta distinció entre l'autoritat pública com a autoritat política i l'autoritat privada sense autoritat política, ja que el món econòmic i el polític són cada vegada més interdependents. Per tant, no es pot continuar defensant la dissociació entre escena pública i privada, atès que alguns actors privats estan assumint funcions que tradicionalment s'havien atribuït a les autoritats públiques. La dissociació entre autoritat pública i privada impedeix comprendre adequadament fins a quin punt els actors privats, com les empreses transnacionals i les organitzacions no governamentals, influeixen i exerceixen el seu poder i la seva autoritat en la societat internacional (Ibáñez, 2005, pàg. 105).

3.2. La teoria crítica: l'ordre hegemònic neoliberal

La perspectiva crítica també aporta eines metodològiques per a situar en el context global el paper de les elits empresarials transnacionals neoliberals en la política mundial. L'obra de Cox (recopilada a Cox i Sinclair, 1996) incorpora la dimensió sociològica a l'anàlisi de la política mundial a partir de l'estudi de les forces socials hegemòniques i l'anàlisi del canvi de l'ordre mundial.

Això permet enfocar l'estudi de la governança global com a procés de negociació i transformació de l'ordre mundial hegemònic neoliberal i fruit de l'impuls de les elits empresarials transnacionals, en relació amb l'autoritat governamental.

Estructures socials

Davant la visió positivista i empírica del realisme, la teoria crítica va adoptar una aproximació hermenèutica que concep les estructures socials com a construccions socials amb una existència intersubjectiva de grups rellevants de poder (Cox, 1981).

Referència bibliogràfica

R. W. Cox; T. J. Sinclair (1996). *Approaches to world order*. Cambridge, Anglaterra: Cambridge University Press.

J. Ibáñez (2005). *El control de Internet. Poder y autoridad en los mercados electrónicos*. Madrid: Catarata.

Cox (1981) analitza l'estat nació actual com una forma de comunitat política complexa que va molt més allà de l'estructura governamental, amb unes funcions, uns rols i unes responsabilitats que han estat determinats històricament i socialment. Basant-se en l'obra de Gramsci (1971), Cox (1981, pàg. 141) va considerar que l'**ordre social hegemònic internacional** s'ha d'entendre com la configuració dominant del poder material, la ideologia i les institucions que hi donen forma. Per tant, Cox ha treballat des de la teoria de les relacions internacionals en l'anàlisi de les conseqüències de la globalització i en la reestructuració de l'ordre econòmic i polític mundial, en relació amb la transformació dels estats nació i de les forces socials hegemòniques en el context internacional.

Les estructures de producció, de comerç i dels mercats financers transnacionals han transformat les concepcions westfalianes de la societat i la política.

D'això se n'ha dit la **internacionalització de l'estat** (Cox, 1993): l'estat ha esdevingut un instrument per a la reestructuració de les economies nacionals i internacionals, en resposta a les demandes de les elits neoliberals que defensen l'economia capitalista transnacional que han generat el que S. Gil (1995, 1996) va anomenar la "civilització neoliberal empresarial".

L'anàlisi que fa Cox (1983, 1987) de l'ordre mundial es basa en dues pressuposicions. En primer lloc, aplica l'anàlisi social derivada de l'obra de Gramsci aplicada a la teoria de les relacions internacionals i considera que l'ordre mundial es fonamenta en les relacions socioeconòmiques, més enllà de les relacions de seguretat (Cox, 1983). Això vol dir que els canvis observables en el context militar i geopolític es poden analitzar a partir de canvis fonamentals en les relacions entre el capital i el treball. En segon lloc, assumeix premisses sociològiques i apunta que l'estat nació és una institució socialment construïda per la societat civil, en la qual conflueix la influència de l'Església, els mitjans de comunicació i el sistema educatiu i cultural. Es tracta, doncs, d'una concepció que va molt més allà de la simple visió de l'estat nació com a institució bèl·lica i de seguretat que defensava el neorealisme. Des d'aquesta perspectiva, l'estat nació, que comprèn, a més la maquinària de govern, les organitzacions de la societat civil –tant privades com civils (empreses i organitzacions socials)–, constitueix l'ordre social hegemònic (Cox, 1983). Aquest ordre social hegemònic ha de ser entès com la configuració dominant del poder material, ideològic i de les institucions que donen cos a l'ordre mundial.

Referències bibliogràfiques

- R. W. Cox (1981). "Social forces, states and world orders: beyond international relations theory". A: R. W. Cox; T. J. Sinclair (1996) (eds.). *Approaches to world order* (pàg. 85-123). Cambridge, Anglaterra: Cambridge University Press.
- A. Gramsci (1971). *Selection from the prison notebooks*. Q. Hoare; G. Nowell-Smith (trads.). Nova York: International Publishers.

Referència bibliogràfica

- R. W. Cox (1993). "Structural issues of global governance: implications for Europe". A: S. Gill (ed.). *Gramsci, historical materialism and international relations* (pàg. 49-66). Cambridge, Anglaterra: Cambridge University Press.

Impactes del capitalisme en el treball

R. W. Cox va treballar durant molts anys en l'Organització Internacional del Treball (OIT) i, per tant, coneixia de primera mà la conseqüència dels impactes del capitalisme transnacional en les relacions i la distribució del treball a escala internacional.

Referències bibliogràfiques

- R. W. Cox (1983). "Gramsci, hegemony and international relations: an essay in method". A: R. W. Cox; T. J. Sinclair (1996) (eds.). *Approaches to world order* (pàg. 124-143). Cambridge, Anglaterra: Cambridge University Press.
- R. W. Cox (1987). *Production, power and world order: Social forces in the making of history*. Nova York: Columbia University Press.

En el context de la globalització econòmica, l'estat nació s'ha internacionalitzat i se subordina a les lògiques del mercat capitalista, de manera que desintegra l'economia de la societat (Cox, 1996; Gill, 1995, 1996). Per tant, els objectius polítics de l'estat en la societat internacional actual són extremament complexos i responen a la lògica d'una ideologia neoliberal, amb un augment gradual de la contradicció entre els principis de territorialitat i d'interdependència econòmica, social i política transnacional.

L'obra de Strange (1988, 1994, 1996, 1997) aporta, al costat de la de Cox, dos elements bàsics més per a l'anàlisi del paper de l'estat nació i el de l'empresa en la política mundial. En primer lloc, amb l'estudi de l'economia política internacional, va demostrar que les empreses tenien un paper important en la política mundial. En segon lloc, va incorporar elements transdisciplinaris, procedents de la sociologia, la ciència política o la teoria del *management*, com a font del coneixement propi de la disciplina de les relacions internacionals (Ibáñez, 2005; Amooore, 2006).

L'anàlisi dels processos de transformació de l'economia política internacional i el poder dels estats i de les empreses permet sostenir la tesi que les fronteres territorials dels estats ja no coincideixen amb els límits que l'autoritat política estatal manté sobre l'economia i la societat. En conseqüència, es produeix una pèrdua de control de l'economia per part dels estats nació i un desplaçament de l'autoritat cap als mercats, on les empreses transnacionals exerceixen el domini i poder polític (Strange, 1988, 1994).

En la seva anàlisi sobre la retirada de l'estat del govern de les relacions econòmiques internacionals, Strange (1996) examina, per mitjà d'un estudi que inclou diversos àmbits de l'economia política global, com les empreses de telecomunicacions, les asseguradores, les consultories, els càrtels, les organitzacions internacionals governamentals i les màfies, i també les empreses i altres autoritats privades, influeixen en les agendes governamentals i treuen poder als governs. La seva anàlisi permet constatar que, en l'últim terç del segle passat, la presa de decisions en la política mundial es va traslladar de les entitats públiques a les privades. Aquest desplaçament del centre de gravetat de la política mundial apareix vinculat als processos de transformació de l'economia global, com la transnacionalització de la producció, la integració dels mercats de béns i serveis i la liberalització dels mercats financers.

3.3. El liberalisme incardinat transnacional

Un altre dels corrents que va emergir en la disciplina al final de la guerra freda i que va venir a renovar la teoria de les relacions internacionals va ser el **constructivisme**. La fallada de les pretensions neorealistes i neoliberals a l'hora de predir els canvis en l'ordre internacional la van aprofitar els autors cons-

Referències bibliogràfiques

- R. W. Cox (1996). "Structural issues of global governance: implications for Europe". A: R. W. Cox; T. J. Sinclair (eds.) (1996). *Approaches to world order* (pàg. 237-240). Cambridge, Anglaterra: Cambridge University Press.
- S. Gill (1995). "Globalization, market civilization and disciplinary neoliberalism. Millennium". *Journal of International Studies* (vol. 24, núm. 3, pàg. 399-423).
- S. Gill (1996). "Globalization, democratization, and the politics of indifference". A: J. H. Mittelman (ed.). "Globalization: critical reflections". *International Political Economy Yearbook* (vol. 8, pàg. 205-228). Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers.

Referències bibliogràfiques

- L. Amooore (2006). "Making the modern multinational". A: C. May (ed.). *International Political Economy Yearbook*. Vol. 13: *Global corporate power* (pàg. 47-64). Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers.
- S. Strange (1988). *States and makers: an introduction to International Political Economy*. Londres: Printer.
- S. Strange (1994). "Rethinking structural change in the international political economy: states, firms, and diplomacy". A: R. Stubbs; G. Underhill (eds.). *Political economy and the changing global order*. Basingstoke: MacMillan.
- S. Strange (1996). *The retreat of the State*. Cambridge, Anglaterra: Cambridge University Press. [Traduït al castellà: S. Strange (2001). *La retirada del Estado*. Barcelona: Icaria / Intermón Oxfam.]
- S. Strange (1997). "An international political economy perspective". A: J. H. Dunning (ed.). *Governments, globalization and international business* (pàg. 132-145). Oxford: Oxford University Press.

tractivistes per a aportar una nova aproximació històrica, social i normativa que expliqués aquestes transformacions. El constructivisme difereix de la teoria crítica per l'èmfasi que posa en l'anàlisi empírica. Igual que els autors de la teoria crítica, els autors constructivistes no estan d'acord amb la premissa realista sobre la societat com a atòmica i anàrquica; la imatge que els constructivistes tenen de la societat és, en canvi, la d'una societat d'humans integrats socialment, constituïts comunicativament i apoderats culturalment. El sorgiment del constructivisme respon a una orientació sociològica, històrica i pràctica dels seus textos i al fet que els temes socials, històrics i normatius van tornar al centre del debat de la teoria de les relacions internacionals, sobretot entre els autors nord-americans.

Entre els autors més importants de la teoria de les relacions internacionals que s'han ocupat en els últims anys de l'estudi de la transformació de l'ordre mundial, sobretot de l'emergència d'un nou marc de relacions entre els governs, les empreses i la societat civil global, hi figura **John Gerard Ruggie**. En els últims anys, Ruggie (2003, 2004, 2007, 2008) també ha dedicat part de la seva obra a analitzar la transformació de l'ordre mundial, posant l'accent en l'emergència del paper polític de les empreses en relació amb les organitzacions de la societat civil global i l'emergència de nous espais de política global en relació amb els béns comuns mundials. L'autor, que el 1982 havia definit l'ordre mundial dissenyat en la postguerra pels estats vencedors com a *liberalisme incardinat*, considera que, al principi del segle XXI, aquest ordre mundial s'ha globalitzat. Sosté que, en les últimes dècades, aquest model que els governs occidentals van construir a partir de la Segona Guerra Mundial amb el sistema de lliure comerç internacional i el manteniment del poder sobirà dels governs nacionals ha convergit en els processos de transnacionalització de les xarxes de producció, dels mercats de béns i serveis i del sistema financer.

El liberalisme incardinat va ser el compromís que van assumir els governs occidentals per facilitar el desenvolupament i l'eficiència dels mercats internacionals, però mantenint el control de les regulacions polítiques i econòmiques nacionals en el seu territori sobirà. Els governs van exercir un paper fonamental: van moderar la volatilitat de les transaccions per mitjà de les fronteres, van facilitar la inversió estrangera directa i van dur a terme ajustos en les polítiques econòmiques per impulsar la liberalització internacional dels mercats en un marc de multilateralisme. Aquest procés va facilitar el desenvolupament global dels mercats de béns, serveis i capitals. Per a Ruggie (2004), aquest context ha canviat, de manera que el liberalisme incardinat ja no pot explicar l'ordre econòmic actual. Hi ha diferents transformacions que han erosionat el compromís de postguerra. En l'esfera domèstica, les forces econòmiques i polítiques neoliberals han difuminat els principis de l'economia keynesiana i de l'estat de benestar. En l'esfera internacional, els mercats i les empreses s'han globalitzat, més enllà dels marcs i els acords nacionals, de manera que han superat les polítiques dels estats (Ruggie, 2007, 2008).

Això ha generat un nou context polític que convergeix amb els mercats globals i la governança global per a donar lloc a un nou **liberalisme incardinat transnacional**, més enllà de les fronteres dels estats nació.

Referències bibliogràfiques

J. G. Ruggie (2003). "Taking embedded liberalism global: the corporate connection". A: D. Held; M. Koenig-Archibugi (eds.). *Taming globalization: Frontiers of governance* (pàg. 93-123). Cambridge, Anglaterra: Polity Press.

J. G. Ruggie (2004). "Reconstituting the global public domain. Issues, actors and practices". *European Journal of International Relations* (vol. 10, núm. 4, pàg. 499-531).

J. G. Ruggie (2007). "Global markets and global governance: the prospects for convergence". A: S. Bernstein; L. W. Pauly (eds.). *Global liberalism and political order: Toward a new grand compromise?* (pàg. 23-48). Nova York: State University of New York Press.

J. G. Ruggie (2008). "Taking embedded liberalism global: the corporate connection". A: *Embedding global markets: An enduring challenge* (pàg. 231-254). Hampshire, UK: Ashgate.

Això ha fet que es reconeguïn els límits inherents al sistema intergovernamental davant els reptes transnacionals plantejats per la globalització. Per tant, Ruggie (2007, 2008) considera que cal portar el liberalisme incardinat a l'àmbit global per a buscar un nou compromís transnacional. Això vol dir que, més enllà del multilateralisme estatocèntric que ha estat superat en un món global, cal reconstituir una versió global del liberalisme incardinat que exigeixi un nou multilateralisme que integri, a més del paper dels estats nació i de les organitzacions intergovernamentals, la contribució de les organitzacions de la societat civil global i les empreses transnacionals.

La hipòtesi de Ruggie (2004) és que, més enllà dels estats, les empreses, en cooperació amb les organitzacions de la societat civil global, estan reconstituïnt el **domini públic global**. Per a explicar-ho, exposa com ha emergit un nou domini públic global multilateral que integra els estats i les polítiques intergovernamentals, però també nous actors, com la societat civil global i les empreses. Tant els estats com altres actors no estatals s'han integrat en un espai polític global més ampli que té per objectiu la producció de béns públics globals. Es tracta d'un domini en què les empreses i la societat civil global, al costat dels governs i de les organitzacions internacionals governamentals, poden ampliar les seves agendes socials globals i desenvolupar així nous marcs legals i polítics en relació amb l'actuació de les empreses transnacionals. Aquest nou domini transnacional, que s'ha anat institucionalitzant a partir d'un discurs, una relació de pressió i conflicte entre els actors privats i una activitat relacionada amb la producció de béns públics globals, involucra alhora els actors privats, tant amb ànim de lucre com sense ànim de lucre.

Aquest nou espai públic global va més enllà de les fronteres territorials dels estats nació i està vinculat, segons Ruggie (2004), al desenvolupament de nous sistemes de gestió empresarial transnacionals. En la seva recerca, analitza com les empreses mateixes han establert nous sistemes de gestió d'aquests nous espais per adaptar les seves activitats transnacionals. Les empreses adopten

sistemes de gestió amb les seves empreses subsidiàries i les empreses de les seves cadenes de producció, subministrament i distribució, que controlen elles mateixes, atesa la magnitud i la complexitat de les operacions en aquests nous espais de transacció.

En aquest espai transnacional, Ruggie (2004) subratlla l'emergència d'un nou concepte, la **responsabilitat social de l'empresa (RSE)**, com a marc de governança global que es desenvolupa entre les empreses transnacionals i les organitzacions de la societat civil a propòsit de l'activitat global de les empreses. En aquest sentit, l'RSE forma part d'aquest domini públic global emergent.

Aquestes iniciatives sorgeixen com a espai de prova per a veure si les empreses seran realment capaces d'integrar en el seu govern corporatiu elements d'obligació de retre comptes (*accountability*) i s'implicaran com a actors polítics col·lectius en l'obtenció dels béns públics globals i en el desenvolupament de capacitats públiques globals més responsables (Ruggie, 2007, 2008).

En les seves recerques més recents, com a exrepresentant especial del secretari de les Nacions Unides per a empreses i drets humans, Ruggie ha analitzat com s'han anat institucionalitzant nous instruments de regulació en aquest espai. Amb aquest objectiu, Kofi Annan, secretari general de les Nacions Unides, va crear el 2000 United Nations Global Compact, com un pacte global voluntari entre les empreses i les organitzacions socials d'integració dels principis bàsics del sistema multilateral de les Nacions Unides: la Declaració Universal dels Drets Humans (1948), els Objectius del Mil·lenni i la Declaració de Rio sobre Medi Ambient i Desenvolupament (1992), la Declaració de Principis i Drets Fonamentals en el Treball de l'OIT (1998) i la Convenció de les Nacions Unides contra la Corrupció (2003).

3.4. L'empresa en la governança global, autoritat i multilateralisme de mercat

En els últims anys, la hipòtesi de Ruggie ha suscitat un important debat en la literatura de relacions internacionals. Així, Cutler (2006) ha qüestionat l'argumentació de l'autor (Ruggie, 2004) i ha considerat que la transformació del pluralisme legal i de la *soft law* vinculada a l'RSE no s'ha d'entendre com un nou domini públic global, sinó com el resultat de l'hegemonia de l'emergent civilització neoliberal empresarial i del poder de les empreses transnacionals. Per a Cutler, la civilització neoliberal integra diferents espais d'actuació, des de les iniciatives nacionals fins a l'autoregulació empresarial, passant per les iniciatives intergovernamentals i els partenariats publicoprivats. Cadascun d'aquests espais té un paper en la promoció de normes de responsabilitat empresarial integrades en una disciplina neoliberal de mercat.

Referència bibliogràfica

A. C. Cutler (2006). "Transnational business civilization, corporations, and the privatization of global governance". A: C. May (ed.). *International Political Economy Yearbook*. Vol. 13: *Global corporate power* (pàg. 199-225). Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers.

Haufler (2006) també discuteix la hipòtesi de Ruggie (2004) i planteja que els canvis històrics que expliquen el poder de l'empresa en la governança global es poden situar entorn de tres elements:

- 1) En el fet que s'ha difuminat la línia divisòria que separa l'autoritat pública de la privada.
- 2) En el fet que s'ha incrementat força el nombre d'actors que exerceixen un paper actiu en la governança.
- 3) En el fet que s'han expandit els temes que són motiu de governança.

Aquests tres elements influeixen directament en la balança de poder entre les empreses i la societat. L'autora considera que l'actuació dels actors privats en la governança global és sols una solució temporal als reptes que plantegen les fronteres tecnològiques i el desenvolupament dels mercats globals. No obstant això, defensa la hipòtesi que en el futur aquests instruments seran complementaris a les regulacions públiques que duguin a terme els governs.

Des d'un altre punt de vista, Bull i McNeill (2007) han definit aquest nou ordre internacional emergent com a **multilateralisme de mercat**. Mentre que el multilateralisme coordina les relacions entre estats i modifica els comportaments autointeressats dels estats mitjançant conductes col·lectives, sense tenir en compte els interessos particulars de les parts, el nou multilateralisme de mercat vol explicar l'emergència d'un nou sistema multilateral compost no solament pels estats, sinó també per organitzacions internacionals governamentals i actors privats, predominantment empreses transnacionals. A diferència de Ruggie (2004), Bull i McNeill (2007, pàg. 4) exposen que hi ha uns emergents principis generalitzats de conducta en aquest sistema que provenen de la interacció entre dos tipus de normes, les **normes tradicionals de multilateralisme** i les **normes del mercat**, amb la premissa del domini polític multilateral.

En qualsevol cas, es tracta d'un debat obert, al qual es vol contribuir. Ruggie apunta un element important en la transformació de la política mundial: la trobada entre autoritats privades, empreses i ONG pot facilitar l'emergència de nous dominis polítics que permetin integrar elements d'innovació social en la política mundial.

Més enllà de la hipòtesi de Ruggie (2004), els estats no s'han de mantenir al marge d'aquests dominis polítics transnacionals i multilaterals. La seva participació pot ajudar a crear en el futur noves regulacions públiques adaptades a la complexitat de les relacions polítiques, econòmiques, mediambientals i socials globals.

Referència bibliogràfica

V. Haufler (2006). "Global governance and the private sector". A: C. May (ed.). *International Political Economy Yearbook*. Vol. 13: *Global corporate power* (pàg. 85-103). Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers.

Referència bibliogràfica

B. Bull; D. McNeill (2007). *Development issues in global governance: Market multilateralism and private-public partnerships*. Londres: Routledge.

4. Una nova ontologia de la governança global

En els apartats anteriors hem vist que la societat estatocèntrica s'ha anat transformant i s'ha adaptat a les noves condicions econòmiques i polítiques que s'han generat en el marc de la globalització econòmica. Com a conseqüència d'això, el paper de les autoritats públiques s'ha modificat de manera transcendental, sobretot per la rellevància política que han adquirit una gran varietat de xarxes intergovernamentals desagregades que han esdevingut reguladores d'espais concrets dels mercats i de l'economia transnacional, i han assumit i exercit funcions que en el passat eren acceptades com a competències pròpies del poder executiu i del departament d'affers internacionals.

Així, doncs, la transformació de l'estat i l'aparició de les autoritats privades són dos processos simultanis que es reforcen mútuament.

“L'estat s'adapta a les condicions de la globalització econòmica duent a terme noves funcions i deixant que siguin altres actors els qui assumeixin algunes competències que abans estaven en mans de les autoritats públiques; al seu torn, els actors privats aprofiten les oportunitats de la globalització i assumeixen funcions polítiques per garantir les condicions que els són més favorables, a vegades desplaçant les autoritats públiques.”

J. Ibáñez (2005). *El control de Internet. Poder y autoridad en los mercados electrónicos* (pàg. 92-93). Madrid: Catarata.

L'estructura política mundial ja no és solament un sistema d'estats, que l'integra, sinó que s'ha generat un sistema policèntric complex format per xarxes multilaterals d'estats nació, organitzacions intergovernamentals, governs i agències governamentals locals, regionals i nacionals, que actuen en col·laboració o conflicte amb els actors privats, les empreses i les organitzacions de la societat civil social, que participen en molts mecanismes de governança i regulació global (Held i McGrew, 2002).

La nova aproximació a la governança global reforça l'emergència de diverses autoritats en la reorientació de les habilitats polítiques. Com a conseqüència d'aquesta relocalització de l'autoritat apareixen diferents formes de governança que formen un continu que va des del que és transnacional fins al que és subnacional, des del que és macro fins al que és micro, des del que és informal fins al que és institucional, des de l'acció estatocèntrica fins a la multicèntrica i, finalment, des de la cooperació fins al conflicte. Es tracta d'un món on les fronteres es dilueixen com a conseqüència de les noves relacions entre les autoritats en l'economia política global, la debilitat dels estats i la proliferació d'actors no governamentals. Aquestes tendències, Rosenau (1992a) les resumeix com a **integració i fragmentació**.

Referència bibliogràfica

D. Held; A. McGrew (2002b). *Globalization/Anti-globalization*. Cambridge, Anglaterra: Polity Press.

Internet en la governança global

En aquesta nova etapa de governança global, Internet es presenta com una eina fonamental que promou les dinàmiques de proliferació i informalitat, els microprocessos i la multiplicitat.

Per tant, és evident que no es pot parlar de governança global partint de la idea que els estats poden governar la política mundial de la mateixa manera que governen els seus territoris. En definitiva, apareix la necessitat d'incorporar noves eines d'anàlisi.

La nova ontologia sobre la governança global (Rosenau, 1999) parteix de l'erosió de l'autoritat dels estats nació i, paral·lelament, de la proliferació d'empreses i ONG que han ocupat espais de governança. Aquesta fragmentació és signe de la redistribució de l'autoritat i no pas de la deterioració d'aquesta autoritat.

La governança global no és una etiqueta d'un clar procés d'integració de la política global, sinó que intenta explicar el complex procés d'integració i de fragmentació de l'autoritat.

Aquesta nova ontologia ha de tenir en compte els canvis estructurals de la societat global, que es poden resumir en set reajustaments fonamentals (Rosenau, 1999):

- 1) L'erosió i els canvis experimentats per l'estat nació i la importància de la permeabilitat de les fronteres en tots els nivells.
- 2) L'actualització de la idea de territorialitat.
- 3) Les dimensions temporals de la governança, tan importants com les dimensions espacials, i també les tensions entre els processos de globalització i fragmentació, localització i redistribució de l'autoritat.
- 4) El sorgiment de nous actors en el panorama internacional que no tenen res a veure amb el concepte de *territorialitat* i la funció dels quals és fonamental en el desenvolupament de la globalització, sobretot les empreses transnacionals. El sorgiment d'una nova societat civil mundial, de les ONG i de les organitzacions privades internacionals.
- 5) La proliferació d'ONG i la nova funció que tenen, juntament amb la societat civil, en els àmbits local, regional, nacional, transnacional i global.
- 6) Les transformacions experimentades per la idea d'autoritat, que ha passat a ser un concepte relacional.

Referència bibliogràfica

J. N. Rosenau (1992a). "Governance, order and change in global politics". A: J. N. Rosenau; E. O. Czempiel (eds.). *Governance without government: Order and change in world politics* (pàg. 1-28). Cambridge, Anglaterra: Cambridge University Press.

Referència bibliogràfica

J. N. Rosenau (1999). "Towards an ontology for global governance". A: M. Hewson; T. J. Sinclair (eds.). *Approaches to global governance theory* (pàg. 287-301). Albany, Nova York: SUNY Press.

5. La complexa arquitectura de la governança global

La globalització ha estès la capacitat d'iniciativa i impacte a un ampli conjunt d'autoritats públiques que sobrepassen el tradicional poder executiu de l'estat nació, sobretot en la seva forma diplomàtica d'exercir el poder. La globalització també ha promogut el desenvolupament d'espais de regulació supraestats, macroregionals i transnacionals, en els quals els estats tenen un paper molt diferent, si bé fonamental, de com s'exercia l'autoritat política en l'àmbit polític internacional propi del segle passat. A més, però, hem vist l'aparició d'activitats de governança de temes globals de representants d'autoritats públiques subestats, com les agències públiques locals o regions que també participen directament en activitats de governança de temes concrets globals. I finalment hem vist l'emergència de les autoritats privades, i el paper de les empreses i les organitzacions de la societat civil global en les noves xarxes de polítiques públiques globals.

D'això se'n deriva una complexa arquitectura dels mecanismes de governança global.

1) **La globalització ha transformat la manera en què els estats duen a terme la política exterior.** L'exercici tradicional vinculat directament a la defensa i la seguretat militar continua essent la tasca fonamental del cos diplomàtic dels governs; no obstant això, més enllà d'aquesta activitat, hi ha altres ministeris i agències governamentals que duen a terme iniciatives polítiques transnacionals i globals en àrees que no havien estat considerades d'alta política exterior. Totes aquestes iniciatives han emergit com a conseqüència de la globalització i afecten la gestió dels béns públics globals. En la gestió d'aquestes polítiques públiques globals participen ministeris com el d'economia i comerç, el d'affers socials, el de medi ambient, el d'obres públiques, el d'economia i el de cultura, i també agències públiques, com les comissions nacionals del mercat de valors o de telecomunicacions. Precisament, una d'aquestes àrees és la governança dels mercats financers, els mercats globals de béns i serveis, la transferència de tecnologia, els mercats electrònics i les telecomunicacions. També hi ha altres temes, com les polítiques socials i mediambientals, el canvi climàtic, la competitivitat i la innovació, la biotecnologia, les tecnologies de la informació i els drets de propietat intel·lectual (Graz i Nölke, 2008b; Slaughter, 2004).

Afers estrangers i defensa

La política exterior i de seguretat d'alta representació política i de cooperació internacional es manté en mans dels ministeris d'affers estrangers i de defensa.

Referència bibliogràfica

J.-C. Graz; A. Nölke (2008b). "Conclusion. The limits of transnational private governance". *Transnational Private Governance and its Limits* (pàg. 225-242). Oxon: Routledge.

2) **L'ampliació i el desenvolupament del multilateralisme impulsat pels estats mateixos** (Slaughter, 2004; Woods, 2002). Un dels canvis més destacats en l'exercici de la política mundial actual és que la direcció de la governació d'alguns aspectes concrets la duen a terme les organitzacions internacionals governamentals, o bé altres formes de cooperació interestatal, que inclouen grups d'experts i xarxes informals de treball multilateral (Slaughter, 2004), com s'esdevé, per exemple, en les reunions del G-8 o el G-20. El desenvolupament d'aquest multilateralisme ha transformat el paper dels estats més poderosos, per als quals ja no n'hi ha prou d'establir mesures unilaterals, ni polítiques coercitives i militars. L'exercici del poder i la influència de les polítiques exteriors dels estats s'han transformat fins a generar una política de difusió de valors i d'influència, que Nye (2004) ha definit com de **poder suau**.

3) **Adaptació de la regulació internacional a la complexitat de les relacions econòmiques**. Els estats han ampliat el desenvolupament i l'harmonització de les normes i dels mecanismes de regulació devers nous temes, amb l'impuls de nous acords intergovernamentals i la creació de xarxes polítiques multilaterals, amb l'objectiu d'adaptar la regulació internacional a la complexitat de les relacions econòmiques actuals. Un dels espais que exemplifica més bé aquesta transformació és l'impuls del multilateralisme en els mercats globals que va generar la creació de l'Organització Mundial del Comerç el 1995 (Woods, 2002). L'OMC ha assumit la tasca de regular la multiplicitat d'esferes vinculades al comerç global mitjançant acords multilaterals en què participa una àmplia i extensa xarxa d'experts governamentals i privats.

4) **Cooperació multilateral**. Els estats s'han hagut d'adaptar a aquesta nova forma de cooperació multilateral, que ha transformat aspectes com l'establiment de l'agenda i les normes i regulacions multilaterals. Avui dia, la cooperació multilateral es duu a terme mitjançant activitats sectorials específiques, com la regulació dels mercats financers globals, la gestió mediambiental vinculada al canvi climàtic; els riscos, la salut i la seguretat globals, les relacions comercials, la propietat intel·lectual o la governança de les xarxes de comunicació (Woods, 2002).

Referències bibliogràfiques

J. S. Nye (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. Nova York: Public Affairs.

A.-M. Slaughter (2004). *A new global order*. Princeton, Nova Jersey: Princeton University Press.

N. Woods (2002). "Global governance and the role of institutions". A: D. Held; A. McGrew (eds.) (2002). *Governing globalization* (pàg. 25-45). Cambridge, Anglaterra: Polity Press.

5) Els estats també s'han adaptat a l'emergència de noves formes de governança global, que s'organitza cada vegada més per mitjà de "xarxes de polítiques públiques globals" (Reinicke, 1998). Es tracta de xarxes globals que s'agrupen per a resoldre problemes concrets formades per representants dels tres sectors: el públic, el privat i el de la societat civil global. Aquestes xarxes de polítiques públiques globals tenen l'objectiu d'establir mecanismes de cooperació, crear ponts a escala transnacional entre elles per resoldre reptes transnacionals concrets, en àrees concretes i amb projectes concrets, com la gestió de l'aigua, la gestió de malalties transnacionals com la malària, l'obligació empresarial de retre comptes, els estàndards mediambientals. Entre aquestes xarxes hi ha algunes iniciatives derivades de la Unió Europea o Global Reporting Initiatives, la World Commission on Dams, la Global Environment Facility, la Medicines for Malaria Venture, la Roll Back Malaria Initiative (White, Reinicke i Benner, 2000). Segons el tema que s'hagi de tractar, la representació política governamental és impulsada per diferents ministeris i agències governamentals, o bé per xarxes regionals, com és el cas dels països de la Unió Europea, en les quals els experts tècnics tenen un paper polític director. Aquests representants governamentals pertanyen a agències públiques especialitzades dependents de diferents ministeris –com el ministeri d'economia, el d'afers socials, el de recerca, innovació i desenvolupament-, que en nombroses ocasions treballen mitjançant grups de treball interministerials (Slaughter, 2004).

En aquest nou context globalitzat, no hi ha un actor polític que assumeixi la governança global de manera jeràrquica.

La cooperació multinivell entre actors públics i privats (agències estatals, empreses i ONG) s'ha distribuït per mitjà de grups intergovernamentals i d'organitzacions internacionals governamentals que funcionen mitjançant xarxes polítiques en temes concrets. La regulació de cadascun dels sectors constitueix un fenomen que se suma al conjunt de la governança global, ja que cadascuna d'aquestes esferes influeix en les altres esferes i hi està relacionada (Whitman, 2005).

Referències bibliogràfiques

W. H. Reinicke (1998). *Global public policy. Governing without government*. Washington, DC: Brookings Institution Press.

J. M. White; W. H. Reinicke; T. Benner (2000). "Beyond multilateralism: global public policy networks". *IPG* (núm. 2, pàg. 176-188).

N. Woods (2002). "Global governance and the role of institutions". A: D. Held; A. McGrew (eds.). *Governing globalization* (pàg. 25-45). Cambridge, Anglaterra: Polity Press.

D'aquesta manera, l'agenda política mundial ha esdevingut un espai complex i cada vegada més interrelacionat (Whitman, 2005). En aquest sentit, no es pot entendre el desenvolupament de la governança financera global sense posar esment al desenvolupament de les telecomunicacions i d'Internet. Tampoc no es pot entendre el procés de regulació dels mercats impulsat per l'OMC sense tenir en compte l'impacte que té en la governança dels estàndards mediambientals i laborals globals. Això mateix s'esdevé amb altres temes, com les polítiques de desenvolupament econòmic i la seguretat internacional.

Multilateralisme

No obstant això, malgrat que les organitzacions multilaterals es consideren organitzacions legítimes, perquè representen estats democràtics, els governs dels quals reten competes de la tasca executiva i pressupostària als seus parlaments, hi ha reptes importants a l'hora de reforçar aquesta legitimitat (Woods, 2002). En primer lloc, no tots els governs accepten que els seus interessos estiguin més ben gestionats mitjançant les organitzacions intergovernamentals, com l'FMI, el BM, l'OMC i el Consell de Seguretat de l'ONU. En molts casos, els estats més poderosos continuen considerant que poden gestionar més bé els seus interessos amb mesures unilaterals. Això mateix s'esdevé amb estats menys poderosos, que consideren que les institucions multilaterals responen als interessos dels països i de les economies riques, i que els països en desenvolupament estan infrarepresentats, com en el Consell de Seguretat de l'ONU, l'OMC, l'FMI (Woods, 2002). En segon lloc, en moltes ocasions aquestes organitzacions intergovernamentals no tenen representativitat democràtica ni mecanismes de rendició de comptes. Hi ha molts ciutadans d'arreu del món que consideren que no estan representats en aquestes organitzacions, encara que els seus governs hi participin. En els últims anys, s'ha advocat pels processos de democratització de les organitzacions intergovernamentals (Woods, 2002), que tenen una posició fonamental per al desenvolupament de la cooperació intergovernamental en l'àmbit dels espais de governança publicoprivada de l'economia mundial. No obstant això, ben sovint els governs mateixos s'acusen de representació insuficient, de falta de democratització, de falta de coneixements experts sobre esferes de regulació concretes, i per tant, de falta de resultats polítics efectius. Per tot plegat, els governs mateixos fan servir altres maneres, mecanismes i organitzacions per a gestionar la governança global. Aquestes fallades del multilateralisme comporten que, en nombroses ocasions, la governança dels problemes globals es dugui a terme amb aliances entre estats de manera individual, no multilateral, o amb aliances publicoprivades (Woods, 2002).

5.1. Governança global: actors, regulació i formes organitzatives

Tenint en compte el debat teòric, però centrant l'atenció en l'anàlisi, proposem un enfocament cap a les transformacions. Hi ha diferents elements transformadors que caracteritzen el desenvolupament de la governança global avui (Scholte, 2005; Pattberg, 2007) i en els quals centrarem l'atenció tot seguit.

1) L'anàlisi dels actors i del poder

Les interconnexions transnacionals generades per la globalització han donat lloc a l'aparició de complexes xarxes de relacions entre una multiplicitat d'actors, com els estats i les seves agències governamentals, els governs locals, les comunitats, les organitzacions intergovernamentals i les organitzacions internacionals regionals, en cooperació i conflicte amb els actors no estatals, com les organitzacions no governamentals i les empreses, cosa que dona lloc a un nou ordre mundial.

Referències bibliogràfiques

V. Haufler (2006). "Global governance and the private sector". A: C. May (ed.). *International Political Economy Yearbook*. Vol. 13: *Global corporate power* (pàg. 85-103). Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers.

J. N. Rosenau (2007). "Governing the ungovernable: the challenge of a global disaggregation of authority". *Regulation & Governance* (núm. 1, pàg. 88-97).

J. Whitman (2005). *The limits of global governance*. Oxon: Routledge.

Referències bibliogràfiques

Ph. Pattberg (2007). *Private institutions and global governance*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.

J. A. Scholte (2005). *Globalization: A critical introduction* (2a. ed.). Basingstoke: Palgrave MacMillan.

La transformació del problema de l'autoritat i la resolució de conflictes és un tema fonamental: la governança global comporta una transformació del marc de poder i d'autoritat que els estats nació van generar durant la primera meitat del segle XX.

I a més, l'estat nació s'ha desagregat i es concep com una xarxa de xarxes de ministeris, agències a tots els nivells, des del local fins al nacional o el regional.

2) L'anàlisi de l'autoritat

L'autoritat en la governança global ja no resideix solament en les autoritats públiques (estats nació i governs), sinó que l'autoritat s'ha relocalitzat en diferents marcs institucionals, que involucren actors públics i privats en diferents constel·lacions i formes de cooperació.

Avui l'estudi de la governança global posa èmfasi en una diversitat d'actors, de mecanismes i de maneres de gestionar i regular els temes globals (Rosenau i Czempiel, 1992). Per a analitzar el paper dels actors no estatals en la governança global, sobretot les empreses i la societat civil global, s'han de tenir presents els espais en què es prenen les decisions polítiques i en què s'exerceix l'autoritat.

3) L'anàlisi de la regulació

En aquest sistema de governança global, la regulació té un paper fonamental. Avui la regulació emergeix en diferents nivells (transnacional, nacional, regional i local) i en espais globals, impulsada per actors públics i privats; i, sobretot, en espais de regulació publicoprivada i de regulació *multistakeholder* de partenariat entre actors privats, civils i, en alguns casos, públics (Scholte, 2005).

4) L'anàlisi de noves formes organitzatives i la institucionalització

La creació de noves formes organitzatives i institucionals. Aquests partenariats i aquestes col·laboracions han anat establint noves institucions transnacionals que tenen l'objectiu de fixar regulacions, normes i pràctiques socials que potencialment tenen l'objectiu de governar nous marcs d'activitat transnacional, com la política mediambiental, la gestió de l'aigua i la gestió dels recursos naturals, com els boscos i la regulació de la responsabilitat social de les empreses. La transformació de les relacions entre l'autoritat pública i privada.

Referència bibliogràfica

J. N. Rosenau; E. O. Czempiel (eds.) (1992). *Governance without government: Order and change in world politics*. Cambridge, Anglaterra: Cambridge University Press.

La relació conflictiva que hi havia en el marc internacional entre els governs, les empreses i les organitzacions de la societat civil global s'ha transformat en els últims anys, i ha deixat pas a l'emergència de noves formes de partenariat i d'interacció política i reguladora.

Resum

En aquest mòdul hem fet una anàlisi de l'evolució del nou ordre internacional com a conseqüència de la globalització econòmica. L'estudi se centra en la transformació de l'estat nació i els seus principis bàsics com a conseqüència de la globalització. Com hem vist, les transformacions provocades per la globalització han transformat l'arquitectura de la governació dels afers globals i han fet superar el sistema estatocèntric construït pels governs al llarg de la primera meitat del segle XX.

Avui dia, el sistema de governança global es caracteritza pel fet de ser un sistema policèntric, tant pel que fa als àmbits geogràfics on es prenen les decisions com als actors que hi participen. Hi ha dos aspectes principals que permeten analitzar de manera concreta aquests canvis en la governació mundial que s'estan donant al principi del segle XXI, en els quals es concentra la literatura específica (Haufler, 2006; Rosenau, 2007; Whitman, 2005):

1) La transformació del paper de les autoritats públiques i les xarxes mitjançant les quals exerceixen la governança global.

2) L'emergència de les autoritats privades com a actors que participen en la presa de decisions polítiques i en les noves regulacions que afecten l'esfera global (Scholte, 2005).

En l'ordre marcat pel mòdul, en primer lloc és important entendre les transformacions que ha experimentat l'exercici del poder per l'estat nació en l'àmbit supraestatal, sobretot pel que fa a la transformació del multilateralisme i les organitzacions internacionals. Tot això ha substituït l'activitat tradicional del ministeri d'afers estrangers i el cos diplomàtic en la governança global per una multitud de nous representants governamentals en temes que demanen la participació d'agències públiques molt diverses (canvi climàtic, biodiversitat, immigració, drets humans, empresa, crisi financera, comerç internacional). Tots aquests actors públics participen en la governació d'aspectes concrets, vinculats a l'agenda política, econòmica i social globalitzada. De l'estudi d'aquests aspectes, hem d'entendre quines han estat les transformacions en l'ordre mundial i en el poder i l'autoritat de l'estat nació que s'està estructurant en allò que Slaughter (2004) anomena *estat desagregat*.

En segon lloc, hem d'entendre quines han estat les diferents propostes teòriques que ens expliquen la transformació de l'ordre mundial. La globalització ha transformat la manera en què els estats duen a terme l'activitat internacional, que tradicionalment estava vinculada directament a la defensa i la seguretat militar. La hipòtesi de l'estat desagregat parteix de la idea que la globalització ha transformat les xarxes i les formes en què els estats participen en

les regulacions supraestatal, macroregionals i transnacionals per mitjà de diferents agències governamentals i ministeris. També s'ha donat l'emergència de xarxes de governança de temes globals en què participen representants d'autoritats públiques subestatal, com les agències públiques locals o regions. Totes aquestes xarxes han emergit com a conseqüència de la globalització i afecten la gestió dels béns públics globals, en la qual l'estat participa no com un actor unitari, sinó format per agències i xarxes que sobrepassen el tradicional estat nació, sobretot en la seva forma diplomàtica d'exercir el poder.

